

عبدالاحمد فیض

نقض گسترده و عدم پایداری دول در رعایت معیارهای جهانی منع تولید و گسترش تسلیحات اتمی

بعنوان پیشگفتار ، قبل از اینکه به موضوع اصلی نیشته حاضر پرداخته شود، لازمی دانسته میشود تا بذکر موجز گذشته تاریخی ظهور پدیده بنام اتم از دید تاریخی پرداخت .

پدیده اتم نخستین بار توسط دانشمند ومفکر قبل از میلاد یونان باستان دموکراتیوس (۳۷۰-۴۶۰ ق م) کشف گردید. وی معتقد بود که جهان ویا طبیعت با همه تنوع ان از ذرات نهایت کوچکی ترکیب یافته که غیر قابل تجزیه میباشد وازینرو این پدیده به واژه یونانی نام اتم (غیر قابل تجزیه) را بخود گرفت .

پژوهش های علمی پیرامون این ابداع نهایت مهم وفوق العاده با اهمیت ، قرون متمادی بر بنیاد تیوری غیر قابل تجزیه بودن اتم استوار بود، سرانجام در نتیجه ریسرج وتحقیقات علمی که بر بنیاد نظریه کمپادان معروف بریتانیوی (هموی دیوی) صورت پذیرفت ، تیوری غیر قابل تجزیه بودن اتم در اواخر قرن نوزدهم رد گردید وپدیده اتم وتجزیه این عنصر شگفت انگیز در محور تحقیقات و پژوهش های علمی به میزان وسیع قرار گرفته ورونداستفاده از انرژی و توانمندی های خارق العاده نهفته در اتم به مقاصد مختلف وبویژه نظامی مورد توجه واقع گردید ، که ضمن سه کتگوری به وضاحت ان پرداخته میشود .

الف - ظهور تیوری کاربرد اتم به مقاصد نظامی :

تیوری کاربرد انرژی اتم به مقاصد نظامی با رنخست توسط پل هارتنک کمپادان برجسته المانی ارایه گردید ، موصوف بتاریخ(۲۴) فبروری (۱۹۳۹) میلادی از امکان استفاده از انرژی هستوی در راستای تولید یک سلاح دارای قدرت تخریبی غیر قابل تصور نامحدود ضمن ارسال نامه ای به وزارت دفاع المان اطلاع داد، که براساس ان کمیته ای تحقیقاتی مرکب از دانشمندان فزیک و کیمیا به قصد ساخت بمب اتمی تحت نظر وزارت جنگ ان کشور ایجاد شد.

این تیوری که درنوع خود انقلابی در عرصه تولید تسلیحات بحساب می‌آید، موجب نگرانی فزاینده در شرق و غرب گردیده، ازینرو بود که البرت انیشتین بلادرنگ طی نامه محرمانه از خطر تولید سلاح اتمی توسط المان که بشدت مصروف ایجاد یک ارتش قدرتمند جهانی در محور سیاستهای ملتاریستی بود، روزولت رییس جمهور ایالات متحده را مستحضر نمود و کمیته ای ذیصلاحی ایجاد گردید تا در زمینه دستیابی به سلاح اتمی تلاش نماید.

رقابت و مساعی طرفین (المان- ایالات متحده) در راستای کاربرد اتم به قصد تولید تسلیحات هستوی سرانجام به موفقیت تیم تحقیقاتی امریکا انجامید و جی اراوینهایمر فزیکدان امریکا و عضو کمیته تحقیقاتی ایالات متحده نخستین بار در تاریخ بشر موفق گردید که ساخت بم اتمی را طراحی نموده و امریکا اولین آزمایشی هستوی خویشرا در آخرین فرصتهای جنگ دوم یعنی در (۱۶) جنوری سال (۱۹۴۵م) مورد آزمایش قرار داد.

بعد ازین آزمایش اتمی، امریکا که دیگر به تولید بم اتم دست یافته بود در آخرین روزهای جنگ دوم جهانی به بهانه عدم تسلیمی نظامیان ملتاریست، اولین بمب اتمی اش را بتاريخ (۶) اگست ۱۹۴۵ توسط طیاره غول پیکراش، به شهر هیروشیما پرتاب نموده و سه روز بعد ازین واقعه وحشتناک کشتار جمعی، بتاريخ نهم اگست ۱۹۴۵ شهر ناگا ساکی جاپان مورد هدف قرار گرفت که به استناد مدارک تاریخی، بیش از یکصد و هفتاد هزار غیر نظامی کشته و شهرهای که مورد هدف قرار گرفته بودند، چنان تخریب گردیده بود که اثری از مدنیت بشری دران دیده نمی شد.

با این تهاجم اتمی، گرچه ایالات متحده توفیق یافت تا برتری نظامی خود را بعنوان یگانه قدرت اتمی جهان به نمایش گذارد، اما نتایج ویرانگر و مرگبار ناشی از آن که موجب مرگ صدها هزار غیر نظامی گردید، نام ایالات متحده را بمثابه نخستین کشور تولید و استعمال کننده سلاح کشتار جمعی در تاریخ ثبت نمود.

هکذا میبایست اذعان داشت که گستره ابعاد فاجعه اتمی در خاک جاپان که در آخرین روزهای ختم جنگ و شکست فاشیزم اتفاق افتاد، ضمن محکومیت جهانی آن، باعث ترس و وحشت فزاینده، یاس و ناامیدی بشریت از داشتن یک آینده صلح آمیز نیز گردید، که گسترش جنگ افزارهای هستوی بعد ازین فاجعه هستوی و دستیابی کشورهای متعدد به تسلیحات کشتار جمعی بخصوص سلاح های هستوی حقیقت نگرانی های بشری را به حقیقت عصر ما مبدل نمود.

رهبران و رجال برجسته عرصه دیپلوماتیک ایالات متحده بعد از بمباردمان هستوی جاپان مصرانه تلاش ورزید تا با توجیه عملکرد آن کشور در قبال جاپان پرداخته و به اقناع افکار عامه بپردازند، اما ابعاد فاجعه و غیر ضروری بودن کاربرد چنین تسلیحات وحشتناک کشتار جمعی که بر بنیاد هنجارهای جهانی ممنوع و در جامعه بشری نا شناخته بود، باعث کاهش بدبینی های فزاینده جهانی نسبت به امریکا دران مقطع از تاریخ نگردید. چنانچه ایزنهاور که بعد از جنگ دوم جهانی به کاخ سفید و به قدرت سیاسی امریکا دست یافت، به طیف وسیعی فعالیت های تبلیغاتی و نیز دیپلوماتیک مبادرت ورزید تا بدبینی ها و انزجار عمومی را نسبت به آن کشور تقلیل دهد، چنانچه در بیانیه تاریخی اش که بتاريخ هشتم دسامبر ۱۹۵۲م از عقب تریبون مجمع عمومی ملل متحد ایراد نمود شعار اتم برای صلح را مطرح نموده و نیز پیشنهاد صورت گرفت تا بمنظور جلوگیری از گسترش تسلیحات هستوی سازمان مستقل تحت اداره متحد ایجاد گردد.

بایست اذعان داشت که ایالات متحده که بعد از شکست فاشیزم در جنگ ، پیروزیهای ارتش سرخ، توسعه روز افزون اتحاد شوروی ، بخصوص توانمندی های قوای مسلح اتحاد شوروی را با دقت تحت نظر داشت ، معتقد بود که حریف جهانی ان قادر نخواهد بود تا قبل از سال ۱۹۵۵م به تولید سلاح اتمی دست یابد ، اما شوروی با استفاده از مساعی تجسسی و اطلاعات خویش موفق گردید که جزئیات محرمانه ساخت بمب اتم را از کلاوس فیوس فزیکدان المانی بدست آورده و در ۲۹ اگست ۱۹۴۹م نخستین آزمایش هستوی را انجام دهد و این امر تشدید جنگ سرد و گسترش مسابقات تسلیحاتی میان دو قدرت جنگ سرد و عکس العمل جهانی در جلوگیری از گسترش روز افزون تسلیحات ویرانگر هستوی را در قالب انعقاد میثاقهای بازدارنده موجب گردید.

ب - میثاقها و اقدامات بین المللی منع تولید و گسترش تسلیحات هستوی :

تاسیس سازمان بین المللی انرژی هستوی در سال (۱۹۵۷) نخستین مساعی جهانی به هدف معیاری ساختن فعالیتهای هستوی دولتها در قالب موازین بین المللی محسوب میگردد. این نهاد جهانی مسوولیت دارد از فعالیتهای هستوی دولتها به هدف صلح امیز و موازی به اهداف ملل متحد نظارت بعمل آورد . هکذا مجمع عمومی سازمان ملل متحد بتاريخ (۲۴) نوامبر سال (۱۹۶۱) با تصویب قطعنامه شماره (۱۶۵۳) کاربرد سلاح مخرب کشتا رجمعی هستوی را مغایر اهداف بنیادین ملل متحد و ناقض صریح منشوران سازمان ملل اعلام نمود .

در تداوم مساعی جهانی به منظور جلوگیری از گسترش جنگ افزارهای اتمی در اول جنوری (۱۹۶۸م) نخستین کنوانسیون منع تولید ، گسترش و استفاده از سلاح هستوی به ابتکار پنج قدرت اتمی یعنی ایالات متحد ، اتحاد شوروی ، فرانسه ، بریتانیا ، چین و چهل کشور دیگر مورد تصویب قرار گرفت که مفاد مندرج درین میثاق ، استفاده و تولید جنگ افزارهای هستوی را ممنوع اعلام داشته و دارندگان این تسلیحات را بخاطر نجات بشریت و حفظ سیاره زیبا ما از ان نهادم و نابودی قطعی به خلع سلاح هستوی فراء خواند.

هکذا ضمن انعقاد پیمان فوق ما شاهد انعقاد دو و چند جانبه دیگری بین المللی نیز هستیم که بمنظور کاهش در مسابقات تسلیحات هستوی به تصویب رسید ، مثلاً معاهده منع آزمایشات هستوی که در سال (۱۹۶۳) به اشتراک سه کشور اتحاد شوروی ، ایالات متحده و بریتانیا در شهر مسکو به امضاء رسید . این میثاق پنج ماده ای دول عضو را ملزم نمود تا فعالیتهای شانرا در راستای اهداف ملل متحد بخار دستیابی بیک توافق جامع برای پایان دادن به رقابت تسلیحاتی از هرگونه تمرینات ویا آزمایشات هستوی در جو ، ماورای جو وزیر دریا خودداری نمایند. این معاهده در دهم اکتوبر همان سال مرعی الاجراء گردید.

دومین معاهده چند جانبه منع گسترش سلاح هستوی به اشتراک (۷۱) کشور بتاريخ (۲۴) سپتامبر (۱۹۹۶م) با حضور هفتادویک کشور در نیویورک انعقاد یافت ، این پیمان که (۱۳۴) عضو دارد ، اعضا را از انجام آزمایشات هستوی بر حذر داشت .

علاوه از معاهدات فوق دو قدرت بزرگ هستوی ، ایالات متحده و اتحاد شوروی در فاصله میان سالهای (۱۹۷۴ - ۱۹۷۶م) معاهدات دوجانبه موسوم به معاهده (تی تی - بی تی) و معاهده (پی-ان - ا) را در شرایط تشدید جنگ سرد به امضا رسانید.

ج - نقض گسترده معاهدات جهانی منع تولید ، استفاده و انتشار جنگ افزارهای هستوی :

آنچه مسلم است ، تصویب کانوانسیون های منع تولید ، استفاده و کاربرد تسلیحات هستوی و انعقاد معاهدات دو و یا چند جانبه بین المللی که از آغاز جنگ سرد تاکنون میان طرفهای دارنده سلاح اتمی به امضاء رسیده است ، علی الرغم آنکه انعکاس جامع و کامل نگرش جامعه جهانی در فرایند تلاش کشورها مبنی بر تولید جنگ افزارهای اتمی ، نسبت به خطراتی ویرانگر و تباه کن است که ساخت تسلیحات هستوی میتواند در مقیاس جهانی ایجاد نماید ، اما در پراکتیک ، کلیه مفاد و ارزشهای میثاقهای جهانی فوق مبنی بر منع تولید و اشاعه تسلیحات هستوی ، تحت الشعاع اهداف راهبردی و برتری نظامی دارندگان این سلاح مخوف از نخستین روز های انعقاد معاهدات فوق به شکل گسترده و بیرویه ان نقض گردیده است .

چنانچه در فاصله میان اولین انفجارات اتمی توسط امریکا در قلمرو جاپان الی سالهای آغازین دهه شصت ، سه کشور عضو دائمی شورای امنیت سازمان ملل متحد ، فرانسه ، بریتانیا و جمهوری مردم چین با پیروی جدی از تیوری بازدارندگی سلاح هستوی یکی پی دیگر به ساخت سلاح کشتار جمعی هستوی دست یافته و در نقض آشکار تصامیم مجمع عمومی ملل متحد و اهداف منشور ران سازمان مبنی بر منع تولید جنگ افزار های هستوی پیشگام گردیدند.

متعاقباً کشور هند که در جنگ سال (۱۹۶۲) در برابر چین شکست سختی را متحمل گردیده بود و علت شکست خود را در برتری تسلیحاتی چین دانسته و قاطعانه تصمیم مبنی بر تجهیز ان کشور را با جنگ افزارهای هستوی در پرتو دکترین بازدارندگی سلاح هستوی بخاطر کاهش خطرات تهاجم مجدد رقیب قدرتمندش چین اتخاذ نمود و باعث گردید که این کشور معاهده خلع ، منع تولید ، استفاده و گسترش بتسلیحات هستوی منعقد سال ۱۹۶۸م را نپذیرفته و در سال (۱۹۷۴) اولین آزمایش اتمی اش را انجام داده و عملاء در ردیف قدرتهای اتمی جهان بایستد.

با تجهیز هند با جنگ افزار های اتمی ، پاکستان که بعلت منازعه دیرینه ارضی در حوزه کشمیر ، خود را در معرض تهدید بالفعل هند احساس مینمود ، از یکطرف و با استفاده از فرصتهای مناسبی ناشی از رویاروی های سیاسی و تقابلی راهبردی دوران تشدید جنگ سرد میان اتحاد شوروی و امریکا که بعد از حضور نظامی شوروی و دخالت ان کشور در تحولات دهه هفتاد و هشتاد در افغانستان به اوج خود رسید از سوی دیگر ، به تولید سلاح اتمی متوسل گردید . فلهدا روابط نزدیک سیاسی و اطلاعاتی اسلام آباد با قدرتهای غربی و نقش ان کشور بمثابة ابزار نفوذ غرب در مسایل مبرم و استراتژییک منطوقی در جنوب اسیا ، اسپای میانه و بویژه هماهنگی های راهبردی و اطلاعاتی طرفین در بحران افغانستان منجر بدان گردید که دولت پاکستان در جهت تحقق اهدافش مبنی بر دستیابی به سلاح هستوی هارتر گردیده و بدون فشار ، نظارت جهانی و اعتراضات دیپلوماتیک در می سال (۱۹۹۲م) نخستین آزمایش اتمی اش را موفقانه انجام دهد .

بعد از پاکستان ، کره شمالی که دارای یک ارتش ملیونی و مجهز با سنگین ترین تسلیحات حاوی قدرت کشتار جمعی است ، پروژه غنی سازی انرژی هستوی اش را از مرزهای مجاز و حقوقی ان خارج و در سال (۲۰۰۶م) به تولید سلاح هستوی دست یازید و کنون ان کشور دارنده بم اتمی و موشکهای که قادر به حمل سرگلوله های هستوی است و قادر است جاپان و کوریای جنوبی را مورد هدف قرار دهد ، میباشد .

بربنیادگزارشهای موثق از برخی منابع اطلاعاتی بین المللی ، اسراییل که داشتن سلاح اتمی را اتهامی بیش نمیداند ، تکنالوژی هستوی را در اختیار داشته ، بی هراس و در فقدان نظارت جهانی مصروف توسعه پروژه هستوی خویش بوده و بدون تردید ان کشور یکی از دارندگان سلاح هستوی محسوب میگردد .هکذاء کشورهای چون ایران ، افریقای جنوبی ، برازیل ،ایتالیا ولمان درجنب کشورهای ردیف میگردد که قادر هستند به تولید جنگ افزارهای هستوی دستیا بند.

همین اکنون ایالات متحده امریکا دارای (۴۷۶۴) بم اتمی ، روسیه (۴۳۰۰) ،بریتانیا (۲۲۵) ، فرانسه (۳۰۰) ،چین (۲۵۰) ، هند (۲۳۰) ، پاکستان (۲۰۰) و اسراییل دارای (۶۰) بمب و سرگلوله های متنوع اتمی میباشد که صرفاء یکی از دو قدرت معظم اتمی ، ایالات متحده ویا روسیه به تنهای قادرند ، به بقای بشریت وادامه حیات در سیاره زیبای که دران زندگی داریم ، خاتمه بخشد . لذاء میتوان بوضوح اذعان داشت که حفظ مدنیت و افرینش های بشری ، تداوم حیات در کره خاکی به اراده قدرتهای بستگی دارد که کلیه هنجار های جهانشمول را در تولید تسلیحات کشتار جمعی زیرپاء گذاشته وهر زمانی بخواهند ، میتوانند بدان نقطه فرجام گذارند .فلهذاء با ایقان کامل میتوان ابراز داشت که در جهان معاصر هیچ فردی در هیچ گوشه ای از جهان بخاطر وجود جنگ افزارهای مخوف هستوی نمیتوانند ، خویشرا در پناه موازین حقوق بین المللی مصون احسا س نمایند .

منابع :

گزارش رسمی از تعداد بمب های اتمی موجود در جهان (ا ز منابع دنمارکی)

میثاقهای بین المللی.

